

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สหกรณ์เป็นองค์การธุรกิจที่จัดตั้งและดำเนินการโดยความสมัครใจของกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการอย่างเดียวกัน ในการจะขจัดปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่สมาชิก โดยอีกหลักประชาธิปไตย และหลักความยุติธรรม หลักการศึกษา หลักการช่วยตัวเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการที่กลุ่มบุคคลได้มาพบปะสังสรรค์กัน จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเผยแพร่ข่าวสารความรู้ในหมู่สมาชิก กลุ่มคนนั้นจะได้มีการพัฒนาทั้งตนเองและชุมชนให้เจริญขึ้น สามารถรวมตัวกันเพื่อต่อรองกับกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้า ซึ่งอยู่ในฐานะได้เปรียบกว่าได้ เป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมด้วยการร่วมมือกันของกลุ่มคนในสังคมนั้นเอง

กลุ่มคนในสังคมกลุ่มหนึ่งคือ นิสิตนักศึกษาในสถาบันต่าง ๆ ก็มีความจำเป็นต้องใช้จ่ายด้านการซื้อเครื่องเขียน อุปกรณ์การเรียน ตลอดจนสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังอาจซื้อสินค้าของใช้สำหรับบุคคลอื่น ๆ ในครอบครัวอีกด้วย ในปัจจุบันนี้จึงปรากฏว่ามีสถาบันการศึกษาหลายแห่งได้จัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นิสิตนักศึกษาในการซื้อหาสินค้าเหล่านั้น สหกรณ์ร้านค้านี้จะมีนิสิต นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของสถาบันการศึกษา ซึ่งใช้บริการของสหกรณ์ร้านค้าเป็นผู้ถือหุ้น และเข้ารับเลือกตั้งเป็นกรรมการควบคุมการบริหารกิจการของร้าน บางสถาบันยังดำเนินการสหกรณ์ร้านค้า เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกงานตามหลักสูตรการศึกษา นอกจากนี้สหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษายังอาจทำหน้าที่ในการให้บริการการศึกษาทางสหกรณ์และการบริโภคแก่สมาชิกและประชาชน รวมทั้งให้บริการแก่สถานศึกษาในเรื่องวัสดุและอุปกรณ์การศึกษาอีกด้วย

ในวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2524 มีสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาที่จดทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 61 สหกรณ์ ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 15 สหกรณ์ดังนี้คือ¹

1. ร้านสหกรณ์นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เจ้าวัด ✓

สถานที่ตั้ง : บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตำบลอุษะสังคราม

¹ที่มา : กองสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ กรมส่งเสริมสหกรณ์

2. ร้านสหกรณ์วิทยาลัยพาณิชย์การพระนคร จำกัด
สถานที่ตั้ง : บริเวณวิทยาลัย หน้าสนามม้าบางเสด็จ ดุสิต
3. ร้านสหกรณ์สวนสุนันทา จำกัด
สถานที่ตั้ง : บริเวณวิทยาลัยสวนสุนันทา ดุสิต
4. ร้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยมหิดล จำกัด ✓
สถานที่ตั้ง : ในบริเวณโรงพยาบาลราชามาธิบดี พญาไท
5. ร้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด ✓
สถานที่ตั้ง : บริเวณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตำบลลาดยาว บางเขน
6. ร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูพระนคร จำกัด
สถานที่ตั้ง : บริเวณวิทยาลัยครูพระนคร บางเขน
7. ร้านสหกรณ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด ✓
สถานที่ตั้ง : บริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปทุมวัน
8. ร้านสหกรณ์การศึกษาประสานมิตร จำกัด
สถานที่ตั้ง : บริเวณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร คลองตัน
9. ร้านสหกรณ์วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จำกัด
สถานที่ตั้ง : 1061 วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ธนบุรี
10. ร้านสหกรณ์โรงเรียนส่งเสริมวิชาชีพ จำกัด
สถานที่ตั้ง : 307/46 ซอยมารตานุเคราะห์ บางขุนศรี
11. ร้านสหกรณ์วิทยาลัยพาณิชย์การพระเชตุพน จำกัด
สถานที่ตั้ง : 314 วิทยาลัยพาณิชย์การพระเชตุพน บางมด
12. ร้านสหกรณ์วิทยาลัยกรุงเทพ จำกัด
สถานที่ตั้ง : บริเวณวิทยาลัยกรุงเทพ พระโขนง
13. ร้านสหกรณ์วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา จำกัด
สถานที่ตั้ง : บริเวณวิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา ตำบลบึงพระยาภิรมย์
14. ร้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน ✓
สถานที่ตั้ง : บริเวณมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน บางเขน

15. ร้านสหกรณ์วิทยาลัยอาชีวศึกษารนบุรี จำกัด

สถานที่ตั้ง : 868 ถนนจรัลสนิทวงศ์ ซอยวัดท่าพระ บางกอกใหญ่

อย่างไรก็ตาม สหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาก็มักจะประสบปัญหาในเรื่องเงินทุน การบริหารและการจัดการที่ไม่มีระบบและขาดประสิทธิภาพ ตลอดจนความสนใจของนิสิตนักศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ ซึ่งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสหกรณ์จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้ง 3 ฝ่าย ได้แก่ สมาชิก คณะกรรมการสหกรณ์ และฝ่ายจัดการ เพื่อการปรับปรุงสหกรณ์ร้านค้าให้สามารถบริการแก่บุคลากรต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้ เต็มที่ตรงกับความต้องการ และเกิดประโยชน์แก่ทุก ๆ ฝ่ายในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดตั้งและการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง

สมมุติฐานของการศึกษา

1. นักศึกษาได้ประหยัดค่าใช้จ่ายจากการให้บริการของสหกรณ์ร้านค้า
2. นักศึกษาสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

สหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาเป็นแหล่งให้บริการในสินค้าอุปโภคบริโภคแก่บุคลากรในสถานศึกษา ที่มีเป้าหมายในการรักษาผลประโยชน์ของผู้ซื้อในด้านคุณภาพของสินค้าและราคา นอกจากนี้ การดำเนินงานในระบบสหกรณ์ยังเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจ เรื่องการสหกรณ์ในหมู่นักศึกษาอีกด้วย การศึกษาถึงการจัดการสหกรณ์ร้านค้านี้ จะเป็นแนวทางแก้ไขและปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาที่เป็นอยู่ ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดตั้งสหกรณ์ร้านค้าขึ้นในสถานศึกษาอื่น ๆ อีกต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาการจัดการสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา จะศึกษาถึงวิธีการดำเนินงาน ปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงาน รวมทั้งพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าและความสนใจและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าของนักศึกษา เฉพาะสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครที่ยังเปิดดำเนินงาน และจดทะเบียนกับนายทะเบียนสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้ว เท่านั้น

วิธีการศึกษา

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

1.1 โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้จัดการสหกรณ์ร้านค้า กรรมการสหกรณ์ พนักงาน เจ้าหน้าที่ในกองสหกรณ์พาณิชย์และธนกิจ เพื่อให้ทราบถึงกรดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้าที่เป็นอยู่

1.2 โดยการออกแบบสอบถาม ไปยังนักศึกษาในสถานศึกษาที่มีสหกรณ์ร้านค้าเปิดดำเนินงานอยู่ เพื่อทราบถึงการซื้อสินค้าจากสหกรณ์ร้านค้าของนักศึกษา ความสนใจและการเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในสหกรณ์ร้านค้าของนักศึกษา

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

ศึกษาจากหนังสือวิชาการทางสหกรณ์ วารสารและเอกสารทางสหกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนคนตัวเลขทางสถิติต่าง ๆ ที่ได้มีการรวบรวมไว้เกี่ยวกับการสหกรณ์โดยหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดจำนวนตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ออกแบบสอบถามแก่นิสิตนักศึกษาในสถาบันที่มีสหกรณ์ร้านค้าตั้งอยู่ โดยสอบถาม ณ จุดซื้อจากสหกรณ์ร้านค้าที่ให้ความร่วมมือ 12 สถาบัน จากสถาบันการศึกษาที่มีสหกรณ์ร้านค้าทั้งสิ้น 15 สถาบัน โดยใช้ระบบโควตาสถาบันละ 30 ตัวอย่าง คิดเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 360 ชุด

การสร้างแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ถูกสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 การซื้อสินค้าจากสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา

ส่วนที่ 3 ความสนใจในการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า

ลักษณะของแบบสอบถาม¹

1. กำหนดคำตอบไว้แล้ว และเป็นคำตอบที่แน่นอน /2. คำตอบ (Dichotomous)
(ภาคผนวก ก. ส่วนที่ 2 ข้อ 1)
2. กำหนดคำตอบไว้แล้ว และเป็นคำตอบให้เลือกตอบจากรายการที่กำหนดให้
(Multiple Choice) (ภาคผนวก ก. ส่วนที่ 2 ข้อ 2)
3. คำถามปลายเปิด ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตอบโดยอิสระ (ภาคผนวก ก. ส่วนที่ 2 ข้อ 8)

การออกสำเนา

ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสอบถาม แล้วทดสอบกับนิสิตคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 20 ตัวอย่าง ปรากฏว่ามีข้อบกพร่องจึงนำแบบสอบถามมาแก้ไข แล้วจึงเอาแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วนี้ แจกไปยังนิสิตนักศึกษาที่เข้ามาใช้บริการในสหกรณ์ร้านค้าทั้งสิ้น 12 แห่ง โดยบางแห่งได้รับความร่วมมือจากผู้จัดการสหกรณ์ร้านค้าช่วยแจกให้

การออกสำเนาเพื่อแจกแบบสอบถามนี้กระทำตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม จนถึง 28 มกราคม พ.ศ. 2525 จากแบบสอบถามนี้ออกไปทั้งสิ้น 360 ชุด ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมากเพื่อทำการวิเคราะห์ทั้งสิ้น 314 ชุด

¹ นราศรี ใจวนิชกุล, คำบรรยายประกอบการสอนระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร : คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) หน้า 112.

การประเมินผลข้อมูลจากแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามได้นำมาประเมินผลโดยใช้เครื่องคำนวณ แสดงในรูปของตาราง ความถี่และร้อยละ ในส่วนคำถามปลายเปิดได้ประเมินผลโดยการแยกความคิดเห็นจากแบบสอบถาม ออกเป็นหมวดหมู่เพื่อความชัดเจนในการประเมินผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย